

In addition, it complicates the inspection of the delivery of suspected persons to the investigator after a considerable period. However, despite these circumstances, which significantly complicate the investigation, an inspection of the scene of an incident must be carried out in each specific case of the creation of militarized or armed formations not provided for by law. It is advisable to entrust the investigation of these crimes to the investigative and operational group, which includes the investigator of the security agencies, the investigator of the National Police, employees of the operational units of these agencies, the forensic inspector, explosives (sapper), dog handlers with an investigative dog (if necessary), military personnel specialists in the field of rocket troops and artillery, military personnel of the Military service of law and order in the Armed Forces of Ukraine.

The algorithm of activities that need to be carried out before going to the scene of action includes actions aimed at verifying the objectivity of the message received, promptly collecting all specialists, going to the scene of the incident, equipping the team leader with a radio station. Work at the scene is preceded by preparatory activities: assisting possible victims, defining the boundaries of the inspection, guarding it, taking photos, video filming, and preliminary survey of the territory by sappers to identify unexploded whizz-bang. What the peculiarities of direct inspection of the scene of an incident is its maximally limited time of holding, fixing with the help of specialists traces of the crime, their withdrawal for further necessary examinations. Abidance of the procedural order and tactical recommendations of the inspection will contribute to the work of the investigative and operational team in terms of maximally preventing a real threat to the life and health of its participants.

Key words: creation of paranoid or armed formations not provided by law, pre-trial investigation, review, tactical recommendations, investigation-operational group.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.16>

УДК 343.985

В. П. Корж
доктор юридичних наук, професор

Харківський університет внутрішніх справ

**ВИКОРИСТАННЯ СЛІДЧИМ ЗНАННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ
ХАРАКТЕРИСТИКИ ВБИВСТВ НА «ЗАМОВЛЕННЯ»
ПРИ ОГЛЯДІ МІСЦЯ ПОДІЇ**

Проведено науковий аналіз криміналістичної характеристики злочинів, розглянуто типові способи вбивств на «замовлення», знаряддя, засоби зазначених вбивств, підготовчі дії «замовника», типові способи приховування вбивства, типові сліди вбивства, сліди на місці засади, типові версії, обґрунтовано використання слідчим знання криміналістичної характеристики вбивств на «замовлення» при огляді місця події.

Ключові слова: криміналістична характеристика, типові способи вбивств на «замовлення», підготовчі дії «замовника», типові сліди вбивства, огляд місця події.

У юридичній літературі значна більшість вчених криміналістів, саме Р. С. Белкін, А. М. Василєв, Л. Г. Відонов, І. А. Возгрін, М. Ф. Герасимов, О. Н. Колесниченко, В. Т. Танасевич, О. Т. Филипов та інші відносять криміналістичну характеристику злочинів до категорії фундаментальних наукових теорій криміналістики. Зазначена характеристика виникла в результаті розвитку загальних положень методики розслідування окремих видів злочинів і стала предметом наукових дискусій та дослідження. І як правильно зазначає більшість дослідників, під криміналістичною характеристикою необхідно розуміти інформацію про типові ознаки певної категорії злочинів, аналіз яких дозволяє визначити методи, прийоми, засоби їх розкриття й розслідування. У практичному аспекті, криміналістична характеристика є інформаційною базою процесу розслідування, сприяє правильному вибору слідчим оптимальних напрямів розслідування в цілому та окремих його етапів. Розслідування злочинів потребує від слідчого, прокурора поліцейських патрульної і кримінальної поліції високого професіоналізму, належних знань теорії та практики криміналістики, вміння застосовувати їх, визначити методи, прийоми, засоби під час проведення розслідування з урахуванням виду злочину.

Розкриття та розслідування вбивств на «замовлення» – актуальна проблема для науки й практики криміналістики. Варто зазначити, що вбивства на «замовлення» характеризуються підвищеною соціальною небезпекою, наявною тенденцією до зростання та низьким рівнем розкриття. За даними правової статистики Генеральної прокуратури України, за останні п'ять років було розкрито тільки 16 вбивств «на замовлення». Значна більшість цих злочинів нерозкрита, тобто органами розслідування не були встановлені організатори вбивства, їх посередники, виконавці.

Процесуальні та криміналістичні аспекти розслідування умисних вбивств на «замовлення» були предметом наукового дослідження в працях В. П. Бахіна, О. І. Бородуліна, І. В. Борисенка, В. І. Боярова, О. В. Булаєвої, О. Ю. Булулукова, С. Ф. Здоровка, Ю. Б. Комаринської, М. В. Костенка, О. С. Саїнчина, М. О. Селіванова, В. Л. Синчука та інших. Так, О. В. Булаєва визначає специфіку криміналістичної характеристики вбивств на «замовлення» і пропонує наступні її елементи: характеристика мотивів і цілей суб'єктів злочину (організатора, виконавця, посередника); характеристика способу вчинення злочину, знаряддя і слідів злочину; механізм вчинення злочину; характеристика особи потерпілого й особливості його взаємозв'язків із злочинцем; характеристика особи суб'єкта злочину: організатора, виконавця, посередника, особливості характеру взаємозв'язку співучасників; обстановка вчинення злочину (місце, час, інші обставини) [1. с.11]. Деяка інша позиція у О. С. Саїнчина. Автор зазначає, що криміналістична характеристика вбивств на «замовлення» повинна містити опис таких елементів: 1) місце та час вчинення вбивства; 2) способи підготовки, вчинення та приховування вбивства; 3) характеристика знарядь вбивства; 4) характеристика ушкодження; 5) характеристика особистостей організатора (замовника), посередника, виконавця вбивства; 6) об'єкт злочинного посягання (жертва злочину); 7) характеристика виявлених слідів

Розділ 2. Питання слідчої тактики та методики розслідування злочинів

та їхній взаємозв'язок; 8) інформація про вид і розмір винагороди за вбивство, відомості стосовно способу передачі її виконавцю [2.с.23]. До складу криміналістичної характеристики вбивств на «замовлення», О.І. Бородулін включає такі елементи: 1) способи підготовки, вчинення й приховування злочину; 2) опис використаного знаряддя; 3) характеристики пошкодження; 4) особливості особи організатора, посередника, виконавця; 5) особливості особи жертви; 6) обстановка місця злочину; 7) особливості слідів і їх взаємозв'язок [3, с.16].

Науковий аналіз зазначених робіт дозволяє розглядати криміналістичну характеристику вбивств на «замовлення» як систему криміналістичної значущої інформації про криміналістичні ознаки підготовки організатора («замовника») до вчинення вбивства, особливості особи виконавця злочину, особу жертви та її взаємозв'язки з організатором вбивства, типові способи, обстановку, типові сліди злочину, аналіз якого дозволяє визначити методи розслідування вбивства на «замовлення» з урахуванням конкретної ситуації. Знання слідчим криміналістичної характеристики вбивств на «замовлення» сприятиме вирішенню основних завдань огляду місця події, розкриття злочину по «гарячим» слідам, визначенню методів розслідування вбивства. Вважаємо, що до основних елементів криміналістичної характеристики вбивств на «замовлення» відносяться:

1) криміналістичні ознаки підготовки організатора («замовника») до вчинення вбивства;

2) особливості особи виконавця злочину;

3) дані про особу жертви та її взаємозв'язки з організатором;

4) характеристика типових способів вбивства на «замовлення»;

5) дані про обстановку вчинення злочину;

6) характеристика типових слідів злочину.

Суттєве значення для розслідування вбивств на «замовлення» мають криміналістичні знання слідчого про підготовчі дії «замовника» вбивства. Так, О. С. Сاینчин вважає, що діяльність із підготовки вчинення вбивства умовно поділена на декілька етапів. Перший етап включає виникнення умислу в організатора та пошук посередника чи виконавця вбивства. Структура злочинного ланцюга може бути різноманітною, наприклад: «організатор – виконавець», «організатор – посередник – виконавець» тощо. Завершується цей етап тоді, коли є виконавач вбивства та домовленість про винагороду за його вчинення. Після цього настає другий етап, де виконавець вбивства розробляє сценарій злочину, для чого підшукує знаряддя вбивства, вибирає місце та час його вчинення. Як показало проведене дослідження, у 70 % вбивств на «замовлення» виконавці злочину проводили рекогносцировку місцевості, де планувався злочин, а в деяких випадках створювались умови щодо приховування знаряддя вбивства й трупа. Третій етап вбивства включає в себе активні дії з його вчинення. Ці дії спрямовані на виманювання жертви із приміщення, створення засад або переслідування жертви [2. с. 23].

Вивчення матеріалів слідчої практики дозволяє зробити висновок про те, що організатор («замовник») в умовах певної кримінальної ситуації

здійснює низку дій, організаційних, пошукових заходів, спрямованих на досягнення мети – вбивства «замовленої» жертви. Необхідно виділити наступні етапи підготовки організатора до вбивства на «замовлення»:

перший етап – це пошук виконавця вбивства особисто;

другий етап – пошук виконавця вбивства через посередника;

третій етап – обговорення з виконавцем вбивства суми винагороди в національній або іноземній валюті чи іншої винагороди (наприклад, співвласність або партнерство в бізнесі);

четвертий етап – обговорення із виконавцем вбивства зняття, місця, часу вбивства;

п'ятий етап – розробка сценарію вбивства;

шостий етап – обговорення з виконавцем місця, часу, способу передачі задатку за вчинення злочину;

сьомий етап – обговорення з виконавцем способів перевірки виконання «замовлення»;

восьмий етап – обговорення організатора з виконавцем вбивства місця, часу, способу остаточного розрахунку за вбивство «замовленої» жертви.

Криміналістичні знання про типові підготовчі дії «замовника» вбивства можуть бути використані слідчим у конкретній ситуації розслідування для встановлення особи організатора вбивства «замовленої» жертви.

Важливим елементом криміналістичної характеристики є спосіб вбивства на «замовлення». У юридичній літературі зазначено, що спосіб вчинення злочину – один із найбільш інформативних обставин справи, дослідження якого дозволить прискорити розкриття «замовного» вбивства [4, с. 9]. І як правильно відзначає В.О. Образцов, «замовні» вбивства, у тому числі, ті, що скоюються у сфері бізнеса, здійснюються в три етапи: 1) підготовка до вчинення злочину; 2) вчинення злочину (реалізація злочинного акту); 3) діяльність після вчинення злочину. Автор визначає спосіб вбивства на «замовлення» як комплекс дій організатора, посередника, виконавця з підготовки злочину, вчиненню вбивства, приховуванню слідів вбивства, обумовлений системою суб'єктивних і об'єктивних факторів і відносин суб'єктів злочину між собою [5, с. 46]. Вважаємо за недоцільне віднесення дій організатора, посередника до способу вбивства на «замовлення», тому що спосіб злочину – це об'єднана єдиним умислом система дій злочинця з підготовки, вчинення і приховування злочину, детермінованих об'єктивними й суб'єктивними факторами, використанням відповідного знаряддя й засобів [6, с. 10]. Зазначену систему злочинних дій здійснює безпосередньо виконавець вбивства. Організатор і посередник виконують інші дії, які не мають відношення до вчинення виконавцем (кілером) вбивства конкретним способом. Таким чином, спосіб вбивства на «замовлення» складається з низки злочинних дій виконавця, спрямованих на підготовку до вбивства, його вчинення та приховування слідів.

О.С. Саїнчин поділив способи вчинення вбивств на «замовлення» на такі групи: 1) вбивства з використанням вогнепальної зброї (55 %); 2) вбивства, вчинені з використанням холодної зброї (30 %); 3) вбивства з

Розділ 2. Питання слідчої тактики та методики розслідування злочинів

використанням вибухових пристроїв (8 %); 4) нанесення потерпілому ударів ногами, руками, тупими предметами або задушення руками чи мотузкою (7 %) [2, с. 23].

Аналіз слідчої та судової практики дозволяє нам визначити поширені способи вбивств на «замовлення», які характеризуються зухвалістю, винятковою цинічністю, очевидністю, демонстративністю і, як правило, задалегідь обговорюються з «замовником» вбивства. До типових способів вбивств на «замовлення» слід віднести:

- розстріл жертви впритул;
- розстріл жертви з засади з використанням автоматичної або напівавтоматичної зброї з заглушкою та оптичним прицілом;
- застосування вибухових пристроїв за місцем проживання або місцем роботи жертви, при русі на автомобілі тощо;
- наїзд на жертву транспортним засобом;
- приведення транспортного засобу до технічної несправності, що призводить до ДТП та загибелі людини;
- введення в організм жертви отруйних речовин;
- застосування засобів підпалу;
- інсценування нещасного випадку;
- інсценування самогубства жертви;
- інсценування дорожньо-транспортної пригоди.

Зазначений перелік способів вбивств на «замовлення» не є вичерпним. У кожній ситуації застосування того чи іншого способу залежить від замовника (організатора) вбивства, його матеріальних можливостей, особи жертви, ступені підготовленості до злочину виконавця та інших факторів. Водночас, за даними слідчої практики кожне друге вбивство на «замовлення» було вчинено шляхом розстрілу жертви із засади з використанням автоматичної або напівавтоматичної зброї з заглушкою та оптичним прицілом. Залежно від способу вбивства на «замовлення» виконавець задалегідь вибирає знаряддя чи засоби вбивства. Криміналістичні знання слідчого про типове знаряддя, засоби вбивства на «замовлення» має суттєве значення для розкриття й розслідування злочину.

Як свідчать матеріали слідчої практики, виконавці вбивства на «замовлення» використовували наступні види знаряддя та засобів вбивств: гвинтівку з оптичним прицілом, автомат або пістолет із глушником; холодну зброю; вибухові пристрої та вибухові речовини; хімічні, радіоактивні, їдкі, отруйні речовини; фармацевтичні препарати, які викликають симптоми загострення якого-небудь соматичного захворювання (напад астми, серцевий напад та ін.); транспортні засоби (автомобіль, трактор та ін.); спеціально виготовлені пристосування для підпалу тощо. В окремих ситуаціях кілери використовують колючо-ріжучу, рубальну зброю. Використання таких видів холодної зброї свідчить про те, що вбивство на «замовлення» скоїли родичі або знайомі потерпілого. За даними нашого дослідження, у кожному четвертому злочину кілери застосовували вибухові пристрої за місцем проживання або місцем роботи жертви, при русі на автомобілі.

В умовах певної кримінальної ситуації виконавець (кілер) вбивства здійснює низку підготовчих дій, які необхідні для бездоганного й

професійного виконання «замовлення». Необхідно виділити типові підготовчі дії виконавця до скоєння вбивства на «замовлення»:

- вивчення особи жертви;
- ознайомлення з обстановкою на місці майбутньої події, вибір місця засади, розробка шляхів відходів з місця злочину;
- розрахування на місці майбутньої засади відстані, дистанції і кута прицілювання;
- придбання транспортних засобів для прибуття на місце злочину та відходу з нього;
- визначення способу, знаряддя, місця, часу вбивства за згодою «замовника» або на свій розсуд;
- підбір знаряддя злочину, придбання знаряддя вбивства, маски, бронежилета тощо;
- підбір одягу, взуття, транспортних засобів, інших предметів, необхідних для вчинення вбивства;
- розробка сценарію вчинення злочину за погодженням із «замовником», посередником або без них;
- розробка плану крадіжки транспортних засобів, що можуть бути використані злочинцем;
- придбання пристроїв відеозйомки, відеонагляду, звукозапису, прослуховування розмов тощо;
- розробка плану доставки, вивезення жертви на конкретне місце або інших прийомів виманування жертви (через знайомих, телефоном, відключенням світла в приміщенні для виходу звідти жертви тощо) ;
- вивчення способу життя, розпорядку дня, звичок, маршруту руху майбутньої жертви, наявності та кількості нього охорони;
- вибір місця засади чи іншого місця для вчинення злочину;
- розробка плану проникнення в житло жертви (місце відпочинку, службове приміщення тощо);
- розробка плану від'їзду з місця вчинення злочину, з цього регіону, у т. ч. за кордон;
- обговорення з організатором вбивства суми винагороди та визначення суми задатку, способу його одержання тощо.

Слід зазначити, що в процесі підготовки до злочину організатор («замовник») і виконавець (кілер) визначають форми винагороди за вчинення вбивства. Це може бути: наказ «замовника», доручення, розпорядження, угода, банківський переказ на платіжну або кредитну картку винагороди матеріального характеру або угода щодо винагороди нематеріального характеру.

Безумовно, практичне значення для розкриття розслідування вбивства на «замовлення» мають криміналістичні знання слідчого (прокурора) про типові способи приховування слідів. В юридичній літературі більшість дослідників, а саме Г. Г. Зуйков, О. Н. Колесніченко, В. М. Карагодін, І. М. Лузгін, М. О. Селіванов та інші, розглядають спосіб приховування злочину як систему умисних дій, причинно пов'язану з підготовкою й виконанням злочинної дії та спрямовану на перешкоджання розкриттю, розслідуванню й запобіганню злочину.

Вивчення практики розслідування зазначених злочинів дозволяє зробити висновок про те, що в процесі підготовки до злочину виконавець заздалегідь планує способи приховування слідів вбивства на «замовлення». Такими є: приховування трупа, коли жертва й організатор є партнерами по бізнесу або родичами (членами сім'ї); знищення слідів рук, ніг, інших слідів на одязі, взутті, автотранспорті, інших речах виконавця вбивства; знищення слідів вбивства вляхом вибуху або підпалу автотранспортних засобів; інсценування шляхавцем вбивства іншої кримінальної події або події некримінального характеру засобів, що були використані при вчиненні злочину. Зокрема, на інсценування злочину, що полягає у створенні таких наслідків вбивства, які вказують на: 1) вчинення вбивства іншою особою; 2) некримінальний характер настання смерті (самовбивство, нещасний випадок тощо) [2, с. 22]. Приховування вбивства на «замовлення» не є типовим у зв'язку з тим, що злочинець у більшості випадків демонструє факт вбивства, а тому як правило, залишає зброю на місці злочину. При цьому злочинці використовують незареєстровану зброю або зброю, на якій заздалегідь знищено заводські номери, або зброю, яка спеціально пристосована для вбивства, має приціли, заглушки тощо.

Вирішенню завдань стосовно огляду місця події сприятимуть криміналістичні знання слідчого про типові сліди вбивства на «замовлення», які можуть бути виявлені на місці вчинення злочину і вказати на спосіб злочину, про способи приховування слідів вбивства, особу злочинця та інші обставини. Виявлені слідчим на місці події матеріальні сліди мають доказове значення. Слідчий моделює «слідову картину» вбивства, висуває версії щодо способу, заряддя, обставин вбивства, особи злочинця, особи потерпілого. Аналіз слідчої та судової практики свідчить про те, що виконавець вбивства на «замовлення» залишає сліди на місці засади. Насамперед це: сліди паління, знаряддя вбивства, маски, бронежилети тощо; сліди взуття на ґрунті; сліди взуття на пильній поверхні підлоги, горища, сходів або в підвальному приміщенні; сліди пальців рукавичек на склі, рамах, дверях, різних предметах, кинутих злочинцем на землю, підлогу, або на інших предметах обстановки, де злочинець чекав на жертву; сліди мікрооб'єктів на підлозі, землі, сходах, горищі, склі, рамі, дверях тощо; запахові сліди. Деякі злочинці забирають окремі сліди з місця події (наприклад, гільзи) або приховують свої сліди (закопують в землю недопалки) на місці засади [7, с. 51]. Вважаємо, що слідчий може виявити на місці вчинення вбивства окрім типових слідів й інші сліди, які дозволяють висунути версію про вбивство на «замовлення». Насамперед:

- велику кількість вогнепальних уражень на тілі жертви ;
- тілесні ушкодження на тілі жертви, спричинені в результаті вибуху;
- сліди контрольних пострілів у голову жертви чи в серце;
- велику кількість колото-різаних ран на тілі жертви;
- вогнепальну зброю та сліди її використання;
- сліди вогнепальних уражень і колото-різаних ран знизу живота жертви (для перестрашування, якщо жертва була в бронежилеті);

- знищення людей, які знаходилися поряд із жертвою (охоронці, випадкові перехожі);
- вибухові пристрої та сліди їх застосування;
- транспортні засоби та сліди їх використання та інші.

Як свідчать результати проведеного дослідження, у кримінальних провадженнях про вбивства «замовлення» місцем події є не лише місце, де скоєно злочин, а й ті місця, де виявлено труп, знаряддя злочину, окремі сліди й речові докази. При цьому, ці ділянки можуть бути територіально віддалені одна від одної, інколи на значну відстань. При розслідуванні зазначених вбивств виникають ситуації, в умовах яких слідчому необхідно проводити декілька оглядів:

- 1) огляд місця вчинення вбивства;
- 2) огляд місця виявлення трупа;
- 3) огляд місця засади виконавця;
- 4) огляд місця знищення виконавцем знаряддя вбивства, транспорту, інших предметів;
- 5) огляд транспортного засобу, використаного виконавцем вбивства.

На тілі, одязі жертви, предметах, речах залишаються сліди застосування знаряддя, засобів вбивства. Криміналістичні знання слідчого про типові знаряддя і засоби вбивства та сліди їх застосування сприятимуть їх ефективному пошуку та виявленню під час огляду місця вбивства. Зазначені та інші сліди, виявлені на місці вбивства, є основним джерелом інформації про:

- а) подію злочину: спосіб, час, знаряддя, місце, обстановку, мотиви, мету вбивства;
- б) особу жертви;
- в) про злочинця; вік, стать, антропологічні дані, шляхи його прибуття на місце події та шляхи відходу, типові способи здійснення вбивства тощо.

Особливе значення в системі криміналістичної характеристики вбивства на «замовлення» має характеристика жертви. Криміналістичні дослідження свідчать про те, що об'єктами зазначених вбивств, як правило, є підприємці, кримінальні авторитети, корумповані політики, корумповані посадові особи державних органів тощо. Як правильно вважає В. П. Шоров, у злочинів даної категорії є специфічна ознака – наявність конфлікту між потерпілим і «замовником». При цьому конфлікт може мати різний характер: побутовий, комерційний, кримінальний, службовий і виробничий [8, с. 40].

Суттєве значення для кваліфікованого огляду місця події має визначення завдання огляду. Вважаємо, що основними завданнями огляду місця вбивства на «замовлення» є:

- встановлення особи потерпілого, часу, місця та обстановки вчинення вбивства на «замовлення»;
- вивчення матеріальної обстановки події злочину;
- встановлення місця засади виконавця вбивства на «замовлення»; місця знищення виконавцем знаряддя вбивства на «замовлення»; місця виявлення транспортного засобу, використаного виконавцем вбивства на «замовлення»;

- аналіз вихідної інформації та висунення версій.

Важливе значення для розслідування та розкриття злочину мають дані про особу виконавця (кілера) злочину. Як правильно зазначає Ю. М. Антонян, кілери – це вбивці-професіонали, злочинці-раціоналісти, вони дуже обережні, уважні, мобільні [9, с. 45]. Деякі дослідники виділяють за морально-психологічними й фізіологічними характеристиками два типи вбивць, які скоюють злочини з корисливих мотивів: 1) безконтактні: скоюють злочини безконтактним способом, тобто на відстані від жертви і використовують вогнепальну зброю; 2) контактні: «байдужі до крові», які мали контакт із жертвою і на яких залишаються сліди крові, інші сліди. При затриманні вони свідчать про причетність злочинця до вчинення злочину [10, с. 46].

Вважаємо, що значуща криміналістична інформація про особу злочинця, спосіб вбивства, знаряддя, засоби вбивства та інші обставини його здійснення дозволяють слідчому висунути версії щодо виконавця (кілера) вбивства на «замовлення»:

- версія перша: виконавцем вбивства на «замовлення» може бути: професійний стрілок із числа спортсменів, колишніх бійців спецназу тощо;
- версія друга: виконавцем вбивства на «замовлення» може бути член організованої групи, злочинної організації;
- версія третя: виконавцем вбивства на «замовлення» може бути особа, яка раніше була судима за вбивство, насильницькі злочини ;
- версія четверта: виконавцем вбивства на «замовлення» може бути охоронець, бойовик;
- версія п'ята: виконавцем вбивства на «замовлення» може бути інша особа.

Використання слідчим знання криміналістичної характеристики вбивств на «замовлення» при огляді місця події сприятиме оперативному визначенню методів, прийомів, засобів розкриття та розслідування зазначених вбивств. Одним из центральних елементів криміналістичної характеристики вбивств по найму є спосіб вчинення злочину, який представляє собою комплекс дій організатора, посередника, виконавця з підготовки і вчинення або приховування злочину, обумовлений системою суб'єктивних і об'єктивних факторів і відносин суб'єктів злочину між собою.

Перелік посилань

References

1. Булаева О. В. Особенности расследования убийств, совершенных по найму: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. Саратов, 2009.

1. *Bulaeva, O. V.* (2009). *Osobennosti rassledovaniia ubiistv, sovershennykh po naimu: avtoref. diss. kand. iurid. nauk.* [Features of the investigation of murders committed by request] Saratov. [in Russian].

2. Санчін О. С. Розслідування умисних вбивств: теорія та практика: втореф...дис. д-ра юрид. наук. Запоріжжя, 2011.

2. *Sainchyn, O. S.* (2011). *Rozsliduvannia umysnykh vbyvstv: teoriia ta praktyka: avtoref. diss. d-ra. iurid. nauk.* [Investigation of Intentional Murders: Theory and Practice] Zaporizhzhia. [in Ukrainian].

3. *Бородулин А. И.* Убийства по найму Москва: Новый Юрист, 1997. с. 16.
3. *Borodulin, A. I.* (1997). Ubiistva po naimu [Murders by request]. Moskva: Novyi Iurist, p.16. [in Russian].
4. *Ищенко Е. П., Топорков А. А.* Криминалистика: учебник. Москва, 2005. С. 540.
4. *Ishchenko, E. P., Toporkov, A. A.* (2005). Kriminalistika: uchebnik [Criminalistics]. Moskva, 540 p. [in Russian].
5. *Образцов В. А.* Криминалистика. Москва: Юрист, 1995. С. 46.
5. *Obraztsov, V. A.* (1995). Kriminalistika [Criminalistics]. Moskva: Iurist, p. 46. [in Russian].
6. *Зуйков Г. Г.* Криминалистическое учение о способе преступления. автореф...дисс. д-ра юрид. наук. Москва, 1970. С. 10
6. *Zuikov, G. G.* (1970). Kriminalisticheskoe uchenie o sposobe prestupleniia: avtoref. diss. d-ra. iurid. nauk [Criminalistic theory about the way of crime]. Moskva, p. 10. [in Russian].
7. *Бояров В. И.* Убийства, совершенные в процессе противостояния организованных преступных группировок (особенности расследования). Харьков: Крим Арт, 1998.
7. *Boiarov, V. I.* (1998). Ubiistva, sovershennyye v protsesse protivostoianiiia organizovannykh prestupnykh gruppировок (osobennosti rassledovaniia) [Murders committed in the process of opposition of organized criminal groups (peculiarities of the investigation)]. Kharkov: Krym Art. [in Russian].
8. *Шоров В. П.* Проблемы методики расследования убийств, совершенных по найму: автореф. дисс. канд. юр. наук. Санкт-Петербург, 2004. С. 8.
8. *Shorov, V. P.* (2004). Problemy metodiki rassledovaniia ubiistv, sovershennykh po naimu: avtoref. diss. kand. iur. nauk [Method problems of the investigation of murders committed by request]. Sankt Peterburg, p. 8. [in Russian].
9. *Антонян Ю. М.* Психология убийства. Москва: Юрист, 1997. С. 80–82.
9. *Antonian, Iu. M.* (1997). Psikhologiiia ubiistva [Murder Psychology]. Moskva: Iurist, p. 80–82 [in Russian].
10. *Иванов К. Г.* Теоретические проблемы и практика поисковой деятельности в раскрытии и расследовании преступлении: Дисс. канд. юрид. наук. Екатеринбург, 2002. С. 143.
10. *Ivanov, K. G.* (2002). Teoreticheskoe problem i praktika poiskovoi deiatelnosti v raskrytii i rassledovanii prestuplenii [Theoretical problems and practice of search activity in the detection and investigation of crime]: diss. kand. iurid. nauk. Ekaterinburg, p. 143. [in Russian].

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ СЛЕДОВАТЕЛЕМ ЗНАНИЙ КРИМИНАЛИСТИЧЕСКОЙ ХАРАКТЕРИСТИКИ «ЗАКАЗНЫХ» УБИЙСТВ ПРИ ОСМОТРЕ МЕСТА ПРОИСШЕСТВИЯ

В. П. Корж

В статье проанализированы научные подходы к понятийному аппарату криминалистической характеристике преступлений и предложено криминалистическую характеристику «заказных» убийств рассматривать как

систему криміналістической значимой информации о признаках подготовки организатора («заказчика») к совершению убийства, личности исполнителя преступления, личности жертвы, типичных способах убийства, об обстановке его совершения, типичных следах преступления, использование которой позволяет следователю с учетом конкретной ситуации определить задачи осмотра места происшествия, методы расследования. Рассмотрены основные элементы криминалістической характеристики «заказного» убийства. Важным элементом криминалістической характеристики является способ убийства, который включает способ подготовки к преступлению, способ совершения убийства, способ сокрытия следов убийства. Знание следователем типичных способов убийства будет способствовать оперативности в поиске орудия убийства, личности преступника, следов, вещественных доказательств, решению основных задач осмотра места происшествия, раскрытию преступления по «горячим» следам. Существенное значение для расследования «заказного» убийств имеют криминалістические знания следователя о подготовительных действиях организатора, этапы подготовки «заказчика» и исполнителя (киллера) убийства. В процессе подготовки к убийству «исполнитель» заранее планирует способы сокрытия следов убийства. Выявление и фиксация материальных следов на месте происшествия поможет следователю смоделировать «следовую картину» «заказного» убийства, выдвинуть версии о личности преступника, личности потерпевшего. Использование следователем, тактических правил, криминалістических рекомендаций при осмотре места происшествия позволит оперативно раскрыть и расследовать «заказное» убийство.

Ключевые слова: криминалістическая характеристика, типичные способы убийств «на заказ», подготовительные действия «заказчика», типичные следы убийства, осмотр места происшествия.

THE USE BY THE INVESTIGATOR OF THE KNOWLEDGE OF THE FORENSIC CHARACTERIZATION OF 'CONTRACT' MURDERS WHEN INSPECTING THE SCENE

V. Korg

The article analyzes the scientific approaches to the conceptual apparatus of forensic characterization of crimes and suggests that the forensic characterization of 'contract' murders be considered as a system of significant forensic information about the signs of the preparation of the organizer ('customer') to commit a murder, the identity of the perpetrator, the identity of the victim, typical murder methods, the circumstances of its commission, typical traces of a crime, the use of which allows the investigator, taking into account the specific situation determine the inspection tasks of the scene, investigative techniques. The main elements of the forensic characterization of the 'ordered' murder are considered. An important element of the forensic characterization is the method of murder, which includes a method of preparing for a crime, a method of committing murder, a method of hiding traces of murder. Knowledge by the investigator of typical methods of murder will contribute to promptness in the search for the murder weapon, the identity of the criminal, traces, physical evidence, the solution of the main tasks of

inspecting the scene, and solving the crime in hot pursuit. Forensic knowledge of the investigator on the preparatory actions of the organizer, the stages of the preparation of the 'customer' and the executor (killer) of the murder are essential for the investigation of the 'ordered' murders. In the process of preparing for the murder, the 'executor' plans in advance how to conceal traces of the murder. Identifying and fixing the material traces at the scene of the incident will help the investigator to simulate the 'trail picture' of the 'contract' murder, to put forward versions of the identity of the perpetrator, the person of the victim. Using the investigator, tactical rules, forensic recommendations when inspecting the scene of the incident will quickly reveal and investigate the 'ordered' murder.

Key words: forensic characteristic, typical method of killing by 'order', the preparatory action of the 'customer', the typical traces of the murder, a crime scene examination.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2019.64.17>
УДК 343.98

О. М. Цільмак
доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри

Одеський державний університет внутрішніх справ

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ СЛІДЧОГО ДЛЯ ВЕРИФІКАЦІЇ ПОКАЗАНЬ СВІДКА

У статті конкретизуються основні завдання слідчого для верифікації показань свідка, розглянуто сутність кожного з них на певних етапах допиту (підготовчому, основному та заключному). Розкрито сутність понять «верифікація показань свідка» та «можливість сприймати». Зазначено, що верифікація показань свідка – це спосіб встановлення об'єктивної істини факту або твердження особи стосовно обставин кримінального правопорушення. Можливість сприймати – це процес формування суб'єктивного цілісного образу обставин кримінального правопорушення.

Ключові слова: верифікація, показання, свідок, слідчий, завдання, кримінальне правопорушення.

На сучасному етапі розвитку органів Національної поліції відбувається процес запровадження в практичну діяльність поліцейських новітніх методів пізнання (оперативних, тактичних та стратегічних). Доволі важливим методом криміналістики, що належить до групи тактичних методів пізнання, є верифікація (з пізнюлат. «verificatio» – підтвердження; лат. «verus» – істинний, «facio» – роблю). Однак, сутність його застосування вченими ще не була описана.

Як відомо, вагоме значення для досудового розслідування кримінального правопорушення мають показання свідка стосовно